

HPO Leppo Tuomas(STM)

19.09.2018

Asia

Esteettömyysdirektiiviehdotus

Kokous

U/E/UTP-tunnus

U 10/2016 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 2.12.2015 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tuotteiden ja palveluiden esteettömyysvaatimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä (ns. esteettömyysdirektiiviehdotus).

Esteettömyysdirektiiviehdotusta käsiteltiin neuvoston sosiaalityöryhmässä Alankomaiden, Slovakian, Maltan ja Viron johdolla. Ehdotuksesta saavutettiin yleisnäkemykset Viron kaudella TSTK-neuvostossa 7.12.2017.

Euroopan parlamentin kanta direktiiviehdotukseen saatiin 14.9.2017 ja varsinaiset trilogineuvottelut aloitettiin maaliskuussa 2018. Bulgarian kaudella direktiivistä neuvoteltiin yhteensä neljässä trilogikokouksessa ja Itävallan kaudella on pidetty yksi trilogikokous heinäkuussa 2018. Lisäksi on pidetty useita teknisiä kokouksia. Moni poliittinen ja tekninen asia on kuitenkin yhä sopimatta.

Tärkeimpinä avoimina poliittisina kysymyksinä pidetään soveltamisalaa, CE-merkinnän irrottamista esteettömyysvaatimuksista ja mikroyritysten sisällyttämistä tai poissulkemista soveltamisalasta. Soveltamisalan laajentamista Euroopan parlamentti haluaa edelleen erityisesti julkisten hankintojen ja rakennetun ympäristön sekä myös matkailupalveluiden (majoitus- ja ravitsemuspalvelut), hätäpuhelupalvelujen sekä kaupunki- ja intermodaaliliikenteen osalta.

Seuraavat trilogit on tarkoitus käydä 2.10.2018. Nykyinen puheenjohtaja Itävalta on hakemassa uutta neuvottelumandaattia Coreperilta 26.9.2018.

U-jatkokirjeen perusmuistion tarkoitus on täsmentää direktiiviehdotuksesta tehtyjen U-kirjelmän U 10/2016 vp ja U-jatkokirjeen perusmuistion STM2016-00281 kantoja.

Suomen kanta

Suomi kannattaa direktiiviehdotuksen tavoitteita. Edistämällä esteettömyyttä vahvistetaan vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Suomi kannattaa direktiivin toimeenpanossa asteittaista etenemistä. Direktiiviä on tarkoitus soveltaa uusiin tuotteisiin ja palveluihin, joita tarjotaan markkinoille ehdotuksen voimaantultua, ja Suomi pitää edelleen tärkeänä, että tämä todetaan ehdotuksessa myös artiklatasolla. Pidämme myös tärkeänä, että direktiivin siirtymäsäännökset olisivat riittävän pitkät ja joustavat erityisesti palveluita koskevien säännösten soveltamiselle niin, ettei esimerkiksi itsepalvelupäätteitä (kuten lippu- ja pankkiautomaatit) tarvitsisi uusia ennen niiden elinkaaren loppua.

Suomi pitää myös toivottavana, että esteetön pääsy näille uusille itsepalvelupäätteille turvataisiin. Muilta osin emme kannata viittauksia rakennettuun ympäristöön ehdotuksessa emmekä Euroopan parlamentin ehdottamaa direktiivin soveltamisalan laajentamista rakennetun ympäristön suuntaan.

Suomi kannattaa lähtökohtaisesti, että audiovisuaalisten mediapalvelujen esteettömyydestä säänneltäisiin ensisijaisesti EU:n AV-direktiivissä. Lisäksi, koskien esteettömyysvaatimusten sovellettavuutta EU:n muihin säädöksiin, Suomi katsoo edelleen, että ainakin julkisten hankintojen esteettömyydestä olisi parempi säännellä EU:n hankintadirektiivissä. Hankintoja koskeva sääntely tulisi olla lähtökohtaisesti yhdessä säädöksessä ja poikkeuksia tähän olla muualla mahdollisimman vähän.

Pidämme myös edelleen tärkeänä, että direktiiviehdotus olisi käyttäjien kannalta mahdollisimman yhdenmukainen EU:n uuden ns. saavutettavuusdirektiivin kanssa.

Suomi pitää erityisen tärkeänä, ettei direktiivi johda yritysten ja viranomaisten veloitteiden kohtuuttomaan lisääntymiseen. Kannaltamme vahva ja selkeä kohtuutonta taakkaa koskeva artikla 12 onkin tärkeä säilyttää ehdotuksessa. Kohtuuttomaan taakkaan liittyen kannatamme myös mikroyritysten sulkemista kokonaan direktiiviehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle Euroopan parlamentin ehdotuksen mukaisesti.

Suomi pitää toivottavana, että direktiiviehdotuksen vammaisia henkilöitä koskeva määritelmä vastaisi YK:n vammaissopimuksen määritelmää. Lisäksi kannatamme selkeyden vuoksi toimintarajoitteiset henkilöt –käsitteen poistamista direktiiviehdotuksesta.

Suomi katsoo, että hätäkeskuspalvelut (112-numero) tulisi ensisijaisesti sulkea kokonaan ulos direktiiviehdotuksen soveltamisalasta neuvoston yleisnäkemyksen mukaisesti. Suomessa on kyse julkisesta palvelusta sekä julkisen vallan käytöstä ja hätäpalveluista tulisi nähdäksemme säätää kansallisesti. Suomessa ollaan myös parhaillaan kehittämässä hätäpalvelujärjestelmää vastaamaan entistä paremmin vammaisten ihmisten tarpeisiin.

Mikäli hätäkeskuspalvelut kuitenkin otetaan mukaan direktiivin soveltamisalaan, jäsenvaltioiden tulisi voida päättää itsenäisesti, mitkä esteettömyyttä edistävät kaupalliset sovellukset tai palvelut otetaan käyttöön hätäkeskusrajapinnassa. Tämä on oleellista, jotta hätäkeskuspalvelut voidaan turvata ja huolehtia erityiskysymyksistä, kuten tietoturvasta ja teknisestä yhteen toimivuudesta.

Liikenteen osalta Suomi ei kannata Euroopan parlamentin ehdotusta laajentaa direktiiviehdotuksen soveltamisalaa kaupunkiliikenteen ja –kaluston suuntaan (kuten taksit).

Suomi voi suhtautua joustavasti Euroopan parlamentin ehdotukseen koskien CE-merkinnän korvaamista erityisellä esteettömyysilmoituksella tuotteiden markkinavalvontaan liittyen.

Muilta osin Suomi ei kannata Euroopan parlamentin ehdotuksia laajentaa direktiiviehdotuksen soveltamisalaa (kuten esimerkiksi matkailupalvelut).

Pääasiallinen sisältö

Esteettömyysdirektiiviehdotuksen tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toimintaa ehkäisemällä ja poistamalla esteettömien tuotteiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden esteitä sekä lisätä esteettömien tuotteiden ja palveluiden saatavuutta. Tämä toteutetaan määrittelemällä yhtenäiset toiminnalliset esteettömyysvaatimukset valikoiduille tuotteille ja palveluille ja soveltamalla niitä EU:n lainsäädännössä. Ehdotetulla direktiivillä myös autetaan jäsenvaltioita täyttämään esteettömyysvelvoitteita, joihin ne ovat sitoutuneet kansallisella tasolla ja vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyssä YK:n yleissopimuksessa.

Direktiiviehdotusta käsiteltiin neuvoston sosiaalityöryhmässä Alankomaiden, Slovakian, Maltan ja Viron johdolla. Työryhmäkeskusteluissa jäsenvaltiot esittivät laajasti huoliaan ja kysymyksiään komissiolle, joka puolestaan yritti järjestäen todistella jäsenmaiden huolet perusteettomiksi. Erityisen paljon keskusteltiin ehdotuksen soveltamisalasta, määritelmistä, oikeusvarmuudesta, siirtymäsäännöksistä, hallinnollisesta ja taloudellisesta taakasta sekä suhteesta olemassa olevaan lainsäädäntöön. Maltan kaudella ehdotukseen tehtiin rajoituksia soveltamisalaan ja meidän kannaltamme oikeaan suuntaan erityisesti julkisten hankintojen ja rakennetun ympäristön osalta.

Viron kaudella ehdotusta käsiteltiin sektorikohtaisissa kokouksissa ja näiden pohjalta Viro antoi uudet kompromissiehdotuksensa loka-marraskuussa 2017. Viro saavutti ehdotuksesta yleisnäkemyksen joulukuun (7.12.2017) TSTK-neuvostossa.

Suomi on osallistunut neuvotteluihin aktiivisesti ja johdollamme on mm. valmisteltu ”Non-Paper”, jossa on tuotu esille keskeisiä huoliamme direktiiviehdotukseen liittyen. Olemme myös mukana ehdotusta käsittelevässä ”like minded” -ryhmässä. Suomen lisäksi ”Non-Paperissa” ovat mukana Belgia, Unkari, Tsekki, Puola, UK, Kroatia, Saksa, Latvia, Tanska, Liettua, Kreikka, Alankomaat ja Ruotsi (yhteensä 14 maata).

Suomen peruskannat direktiiviehdotukseen on kirjattu U-kirjelmään U 10/2016 vp ja eduskuntaan 14.10.2016 toimitetun U-jatkokirjeen perusmuistioon STM2016-00281.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Direktiiviehdotuksen oikeusperusta on EU:n toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artiklan 1 kohta, koska ehdotus käsittelee sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa ja palveluiden vapaata liikkuvuutta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin kanta direktiiviehdotukseen saatiin 14.9.2017. Parlamentin lukuisat tarkistusehdotukset vievät ehdotusta pääosin vastakkaiseen suuntaan neuvoston yleisnäkemyksen kanssa, joten trilogineuvottelut ovat osoittautuneet vaikeiksi. Parlamentti haluaisi lisätä soveltamisalaan mm. viittauksia rakennettuun ympäristöön, matkailupalveluihin ja kaupunkiliikenteeseen sekä laajentaa vammaisuuden käsitettä

toimintarajoitteisuuden suuntaan. Parlamentti ehdotti myös mikroyritysten sulkemista ulos soveltamisalasta, mikä on Suomen linjan mukaista.

Kansallinen valmistelu

Nyt käsittelyssä oleva U-jatkokirjeen perusmuistio (STM2018-00334) käsiteltiin sosiaali- ja terveysministeriön, sisäministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön kirjallisissa menettelyissä 20.-24.9.2018.

Direktiiviehdotuksesta laaditun kirjelmän U 10/2016 vp valmistelussa kuultiin ulkoasiainministeriötä, liikenne- ja viestintäministeriötä, oikeusministeriötä, työ- ja elinkeinoministeriötä, valtiovarainministeriötä ja ympäristöministeriötä. Kirjelmää käsiteltiin kansallisesti sisäministeriössä ja sosiaali- ja terveysministeriössä sekä kirjallisissa menettelyissä liikenne- ja viestintäministeriöissä.

Osana TSTK-neuvoston 16.6.2016 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2016-00190) käsiteltiin sosiaali- ja terveysministeriössä 6.6.2016 ja EU-ministerivaliokunnan kirjallisissa menettelyissä 13.-15.6.2016.

Eduskuntaan 14.10.2016 toimitetun U-jatkokirjeen perusmuistio käsiteltiin sosiaali- ja terveysministeriössä 3.10.2016 sekä kirjallisissa menettelyissä liikenne- ja viestintäministeriöissä 4.-5.10.2016 sekä sisäministeriössä 5.-7.10.2016.

Osana TSTK-neuvoston 8.12.2016 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2016-00361) käsiteltiin sosiaali- ja terveysministeriössä 25.11.2016 ja EU-ministerivaliokunnan kirjallisissa menettelyissä 30.11.-2.12.2016.

Osana TSTK-neuvoston 15.6.2017 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2017-00159) käsiteltiin sosiaali- ja terveysministeriössä 5.6.2017 ja EU-ministerivaliokunnassa 9.6.2017.

Osana TSTK-neuvoston 7.12.2017 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2017-00401) käsiteltiin sosiaali- ja terveysministeriössä 27.11.2017 ja EU-ministerivaliokunnassa 1.12.2017.

Direktiiviehdotuksen valmistelutilanteesta on lisäksi pidetty useita tilannekatsauksia eri jaostoissa.

Kansallista käsittelyä varten on perustettu myös ehdotuksen kannalta keskeisistä ministeriöistä (STM:n lisäksi erityisesti LVM, TEM, VM, YM ja UM) koostuva epävirallinen valmisteluverkosto. Valtakunnallinen vammaisneuvosto (VANE) osallistuu myös asian kansalliseen valmisteluun.

Eduskuntakäsittely

Direktiiviehdotuksesta 10.3.2016 annettu kirjelmä U 10/2016 vp on käsitelty eduskunnassa ja suuri valiokunta hyväksyi 27.4.2016 eduskunnan kannan SuVEK 29/2016 vp: valiokunta yhtyy erikoisvaliokuntien kannanottojen mukaisesti valtioneuvoston kantaan.

Osana TSTK-neuvoston 16.6.2016 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2016-00190) käsiteltiin eduskunnan suuressa valiokunnassa 15.6.2016.

Eduskunnan käsiteltäväksi toimitettiin 14.10.2016 U-jatkokirje UJ 25/2016 vp.

Osana TSTK-neuvoston 8.12.2016 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2016-00361) käsiteltiin eduskunnan suuressa valiokunnassa 2.12.2016.

Osana TSTK-neuvoston 15.6.2017 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2017-00159) käsiteltiin eduskunnan suuressa valiokunnassa 9.6.2017.

Eduskunnan käsiteltäväksi toimitettiin 22.11.2017 U-jatkokirje STM2017-00393 ja sen liitteenä perusmuistio STM2017-00386.

Osana TSTK-neuvoston 7.12.2017 valmisteluja asiaa koskeva perusmuistio (STM2017-00401) käsiteltiin suuressa valiokunnassa 1.12.2017

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Olemassa olevasta kansallisesta esteettömyyslainsäädännöstä huolimatta direktiivin toimeenpano tulee aiheuttamaan muutos- ja täydennystarpeita kansalliseen lainsäädäntöön. Direktiiviehdotuksen artiklatekstit ovat kuitenkin tulkinnanvaraisia, joten niiden pohjalta on vaikea päätellä ehdotuksen yksityiskohtaisempia vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset

Direktiivin toimeenpano tulee lisäämään talouden toimijoiden ja viranomaisten velvoitteita ja hallinnollista työtä. Direktiiviehdotuksen tulkinnanvaraisuuden ja laaja-alaisuuden vuoksi ei kuitenkaan tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida yksityiskohtaisemmin velvoitteiden laajuutta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Puheenjohtajan Coreper-asiakirja 19.9.2018 (12328/18).

Neuvoston hyväksymä yleisnäkemys 7.12.2017 (15586/17).

Euroopan parlamentin hyväksymät tarkistusehdotukset 14.9.2017.

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä, COM(2015) 615 final (2.12.2015).

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johtava asiantuntija Merja Mustonen, p. 02951 63116, merja.mustonen@stm.fi

EUTORI-tunnus

EU/2015/1648

Liitteet**Viite**

Asiasanat	työllisyys- sosiaalipolitiikka- terveys- ja kuluttaja-asiat -neuvosto
Hoitaa	STM, TEM
Tiedoksi	EUE, OKM, OM, UM, VM, VNK, YM